

Харченко Т.Б.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри екологічного менеджменту та підприємництва,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Kharchenko Tetiana

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ЕКОЛОГІЧНА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Статтю присвячено дослідженню механізмів забезпечення сталого розвитку та аналізу наявного стану, динаміки, проблем та перспектив упровадження екологічних інновацій на підприємствах. Розглянуто сутність екологічних інновацій та проаналізовано тенденції їх упровадження на підприємствах. Проаналізовано обсяги витрат на екологізацію діяльності підприємств України. Із метою розвитку процесів екологізації запропоновано забезпечити низку економічних умов: підвищення якості інфраструктурного забезпечення екологічної сфери; удосконалення механізмів функціонування мережі інституційних елементів; розвиток страхового ринку, зокрема в контексті страхування діяльності підприємств; розвиток ринку нетрадиційних джерел енергії, створення пільгових умов для підприємств, що переходять на отримання енергії з альтернативних джерел; створення вертикально інтегрованих об'єднань екологічно орієнтованих підприємств та ін.

Ключові слова: інновації, екологічні інновації, чинники забезпечення екологічних інновацій, інноваційна діяльність підприємства, сталий розвиток, принципи сталого розвитку.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку багатьох країн світу характеризується підвищенням темпів економічного зростання, прискоренням темпів інноваційного та інвестиційного розвитку, підвищенням якості людського потенціалу. Це викликано посиленням процесів глобалізації, інформатизації економіки, розвитком інтеграційних процесів у сферах виробництва, розподілу та споживання. Водночас характерною рисою сучасного етапу є загострення екологічних проблем, зростання рівня забруднення довкілля, що знову ж таки носить глобальний характер та вимагає активізації зусиль усіх країн для вирішення проблеми. Ще донедавна вважалося, що високі показники валового внутрішнього продукту є основою добробуту населення держави та формування довгострокової економічної стратегії розвитку. Проте сучасний етап розвитку більшості країн світу довів, що досягнення високих показників економічного та соціального розвитку ставить під загрозу можливість існування людської цивілізації взагалі. Для вирішення проблеми більшість урядів та ділових кіл країн-лідерів упровадила принципи сталого розвитку в урядові програми як на національному, так і на міжнародному рівні. Досягнення принципів сталого розвитку, відмова від досягнення високих показників економічного зростання за рахунок майбутніх поколінь, припинення процесів виснаження природних ресурсів можливі лише за рахунок упровадження ефективної інноваційної політики на засадах екологізації.

Для України, економіка якої переживає кризові потрясіння, вкрай важливо забезпечити високі темпи економічного зростання та екологічну стійкість, при цьому не припустившись помилок. Це можливо шляхом поєднання зарубіжного досвіду та власної специфіки проведення економічних реформ. Варто зазначити, що впровадження екологічних інновацій не гарантує швидкого зростання прибутковості підприємства, проте дасть змогу в подальшому забезпечити високі темпи конкурентоспроможності українських підприємств як усередині країни, так і на міжнародних ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням дослідження сутності інновацій, зокрема екологічних, оцінки ефективності інноваційної екологічної діяльності підприємств, дослідження стану та динаміки інноваційної екологічної діяльності присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких можна виділити таких, як: В. Божкова, Б. Буркинський, В. Голук, Б. Данилишин, В. Дергачова, С. Дорогунцов, О. Жилінська, С. Ілляшенко, Т. Карпівченко, Л. Мельник, О. Прокопенко, Ю. Сагайдак, М. Ситницький, І. Скороход, О. Оліх, Н. Ребрина, В. Трегобчук, М. Хвесик та ін. Серед зарубіжних учених питанням оцінки ефективності екологічних інновацій присвячено праці П. Джеймса, М. Мідзінські, Р. Кемпа, А. Рейда, К. Фаслера, Т. Фоксона та ін.

І. Скороход та Н. Ребрина вважають, що метою екологічно орієнтованої інноваційної діяльності підпри-

емств є впровадження екологічно чистих безвідходних та маловідходних технологій, установлення очисних споруд, виробництво екологічно чистої продукції [9].

О. Прокопенко трактує екологічні інновації як зміни у соціально-економічному розвитку системи господарювання, які поряд із позитивним соціально-економічним ефектом поліпшують стан довкілля або значно зменшують негативний вплив на нього [7].

Більшість учених наголошує на необхідності активізації інноваційної діяльності підприємств, пошуку шляхів взаємодії в системі взаємовідносин «людина – суспільство» у контексті забезпечення високої конкурентоспроможності підприємств та якості довкілля. Незважаючи на наявність великої кількості наукових розробок із заявленої проблематики, більшість питань, пов'язаних із механізмом упровадження екологічних інновацій у контексті досягнення основних принципів сталого розвитку, потребує подальшого дослідження та опрацювання.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у дослідженні ролі екологічної інноваційної діяльності підприємств у досягненні принципів сталого розвитку. Для її досягнення поставлено такі завдання: узагальнити та дослідити основні підходи до реалізації принципів сталого розвитку підприємствами України, визначити роль екологічної інноваційної діяльності підприємств у забезпеченні сталості суспільства, проаналізувати стан, динаміку та ефективність екологічної інноваційної діяльності підприємств України.

Виклад основного матеріалу. Зі збільшенням навантаження на навколишнє природне середовище, зростанням глобальних екологічних проблем увага до екологічних інновацій посилюється як усередині країни, так і на рівні світових кіл. Саме впровадження екологічних інновацій здатне забезпечити корпоративну соціальну відповідальність бізнесу, зростання його прибутковості, підвищення лояльності споживачів та в кінцевому підсумку високі показники конкурентоспроможності виробника за збереження екологічної системи. Упровадження принципів сталого розвитку у

практику господарювання економічних суб'єктів вимагає формування нових підходів до здійснення виробничої діяльності, оцінки її впливів на довкілля. Із метою оцінки ефективності впровадження екологічних інновацій, екологізації економіки на міжнародному рівні розроблено та впроваджено низку показників. Одним із них є Індекс екологічної ефективності (Environmental Performance Index – EPI) – комплексний показник оцінки екологічної політики держави та її окремих суб'єктів. Індекс розраховується за 24 показниками ефективності по десятих категоріях, що охоплюють стан здоров'я, навколишнє середовище та життєздатність екосистеми. Ці показники дають змогу оцінити, наскільки країни досягли встановлених цілей екологічної політики. Дотичним до екології є Глобальний індекс екологічно чистих інновацій (Global Cleantech Innovation Index), який було створено у 2012 р. Індекс розраховується по 40 країнах світу як зважена сума оцінок двох груп показників: наявні ресурси та умови для проведення інновацій (Inputs to Innovation) та досягнуті практичні результати здійснення інновацій (Outputs of Innovation). Підсумковий індекс являє собою співвідношення витрат на розвиток інновацій та отриманого ефекту (табл. 1) [5].

Протягом багатьох років лідером рейтингу залишається Швейцарія: у 2012 р. показник становив 76,2%. Україна ж у 2019 р. посіла 109-е місце, опинившись між Туреччиною (108) та Гватемалою (110). Найнижчі сходинки в рейтингу займають Пакистан (169), Індія (177) та Бурундія (180). Низькі рейтингові показники вимагають посилення уваги держави до дотримання принципів сталого розвитку, наприклад захист біорізноманіття, скорочення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, скорочення обсягу відходів тощо.

Упровадження екологічних інновацій у практику діяльності українських підприємств дасть змогу забезпечити довгострокову конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках, сформують екологічну свідомість споживачів та у цілому забезпечать

Таблиця 1

Індекс екологічної ефективності та глобальний індекс екологічних чистих інновацій, 2017–2019 рр.

Індекс екологічної ефективності (2019 р.)					Глобальний індекс екологічно чистих інновацій (2017 р.)	
Рейтинг	Країна	Охорона довкілля	Санітарний стан довкілля	Життєздатність екосистеми	Країна	Значення показника
Значення показника						
1	Швейцарія	87,42	93,57	83,32	Данія	4,07
2	Франція	83,95	95,71	76,11	Фінляндія	3,96
3	Данія	81,60	98,20	70,53	Швеція	3,86
4	Фінляндія	81,30	94,80	72,13	Канада	3,76
5	Нідерланди	80,60	94,63	70,27	Японія	3,78
6	Японія	80,56	90,61	70,17	США	3,59
7	США	80,51	89,93	69,89		
44	Білорусь	63,54	78,64	60,10		
109	Україна	109	52,87	45,16		

Джерело: складено автором за даними [5; 6]

створення кліматично дружнього середовища. У більшості наукових джерел виділяють два основні варіанти впровадження екологічних інновацій:

1. Із метою мінімізації негативного впливу на довкілля.

2. Як побічний ефект досягнення основної мети підприємницької діяльності – максимізації прибутку.

Здійснюючи екологічну інноваційну діяльність, підприємство доводить, що захист навколишнього природного середовища є невід’ємною частиною його бізнес-стратегії. Нині екологічні інновації є потужним інструментом, що дає змогу компаніям зменшувати витрати та виходити на нові ринки.

До екологічних інновацій, як правило, відносять такі процеси [2]:

- розроблення, створення й упровадження нових технологічних процесів і циклів розроблення та погодженого розвитку всіх функціональних ланок із добутку ресурсів, їх перероблення, використання відходів і відтворення цих ресурсів;

- розроблення й використання ресурсозберігаючої техніки, розроблення та впровадження маловідходних і безвідходних технологій, що забезпечують комплексне освоєння природних ресурсів, розроблення біотехнологій;

- освоєння нових територій, а також розширення тих, що діють з урахуванням екологічної безпеки населення й виробництва;

- розроблення та випуск нових екологічно чистих продуктів і створення потужностей для їх виробництва, розроблення варіантів використання нових та поновлюваних джерел енергії;

- упровадження нових організаційних форм, включаючи вдосконалення організаційно-територіальної структури потенційно небезпечних виробництв із метою зниження їх екологічної небезпеки;

- формування нового мислення у розробників інновацій із погляду необхідності їх екологізації через упровадження обов’язкової екологічної освіти.

Бізнес під екологічними інноваціями розуміє виробничі процеси екологічного спрямування, інноваційні продукти, що базуються на природних речовинах, методи та інструментарій управління, зорієнтовані на

запобігання забрудненню довкілля підприємством та досягнення принципів сталого розвитку.

Для українських підприємств, на жаль, характерна низька інноваційна активність. Серед основних причин, що стримують упровадження екологічних інновацій у практику діяльності підприємства, можна виділити: недосконалість та низьку ефективність упровадження механізмів стимулювання екологічно орієнтованої інноваційної діяльності та екологічного споживання; інертність споживачів; відсутність підтримки з боку держави та недостатність наших знань про екосистему. А до стимулюючих чинників можна віднести екологічну глобалізацію та посилення міжнародних вимог до продукції. Україна має достатньо можливостей для формування потужного ринку екологічних інновацій. У найближчі кілька років в Україні, за даними фахівців, пріоритетними інвестиціями у розвиток екологічно-безпечних технологій мають бути інвестиції у сферу відновлюваних джерел енергії (майже 70% загальних інвестицій), сферу охорони атмосферного повітря (приблизно 18%) та сферу охорони надр і раціонального використання земель та збереження заповідного фонду (10–12%). Надзвичайно перспективним вважається використання біопалива та біогазу. Екологічні інновації допомагають вирішувати протиріччя, що виникають через капіталомісткі природоохоронні заходи, економічно недосконалі заборони та санкції, які лише погіршують фінансове становище вітчизняних підприємств та звужують можливості успішного функціонування та розвитку.

Аналіз поширеності екологічних інновацій свідчить про те, що їх упровадження у практику діяльності більшості бізнес-структур відбувається переважно у визначеній кількості країн, які довготривало займають лідируючі позиції у світовому рейтингу конкурентоспроможності. В оприлюдненому рейтингу інноваційних країн традиційно першу десятку формують Китай, Швейцарія, Швеція, США, Нідерланди, Великобританія, Фінляндія, Данія, Сінгапур та Німеччина. У верхній двадцятці до перших десяти країн наближається Республіка Корея. За результатами інноваційної діяльності Україна посіла 45-у позицію, а також увійшла до групи економік, які успішно проявили себе

Таблиця 2

Загальна характеристика показників інноваційної діяльності українських підприємств, 2015–2019 рр.

Рік	Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів, одиниць	Обсяг витрат на інновації, млн грн	Частка кількості інноваційних підприємств у загальній кількості промислових підприємств	Кількість працівників, зайнятих у виконанні наукових досліджень та розробок, осіб
2015	1217	13813,7	15,2	122504
2016	3489	23229,5	16,6	97912
2017	1831	9117,5	14,3	94274
2018	2002	12180,1	15,6	88128
2019	2318	-	13,8	79262

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: сформовано автором на основі [3]

в інноваційній сфері в 2020 р. Також Україна посіла другу позицію серед 10 країн із найкращим результатом у своїй категорії – серед країн із рівнем доходу нижче середнього [8].

Аналіз статистичних даних свідчить проте, що для України практична реалізація курсу на широке використання інноваційних рішень продовжує залишатися стратегічним пріоритетом розвитку (табл. 2).

Дані аналізованого періоду свідчать, що 2016 р. був найсприятливішим роком здійснення інноваційної діяльності для українських підприємств. Обсяг фінансування інноваційної діяльності у 2017 р. у цілому по Україні зменшився як номінально, так і у відсотках – з 4,6% до 1,4%. Але фінансування інноваційної діяльності підприємствами високо- та середньотехнологічного секторів промисловості у подальші роки відновилося та в 2019 р. зросло порівняно з 2016 та 2017 рр. на 0,1 та 0,9 відповідно (у відсотках до ВВП). Високотехнологічний сектор витрачає найвищу частку свого ВВП на інновації протягом періоду 2011–2017 рр., окрім 2015–2016 рр., коли підприємства металургійного комплексу (середньонизькотехнологічний сектор) придбали нове обладнання за рахунок власних коштів. У 2017 р. відбулося скорочення кількості підприємств промисловості, що провадили інноваційну діяльність (на 9% порівняно з 2016 р., до 16,2% усіх промислових підприємств), що відбулося внаслідок значного скорочення інноваційно активних підприємств у середньотехнологічному секторі (на 18% порівняно з 2015 р.). У високотехнологічному секторі фіксується зростання інноваційної активності підприємств, яка є найбільшою серед технологічних секторів. Частка доданої вартості у випуску продукції з 2015 р. є найбільшою серед відповідної частки всіх технологічних секторів, при цьому показники критерію «глобальні знання» характеризують Україну як країну зі значним кадровим потенціалом [1].

Причому високі показники конкурентоспроможності протягом останніх років традиційно демонструють галузі, які досягають високих показників прибутковості переважно за рахунок екстенсивних чинників виробництва, що потребує відносно невисокого рівня інноваційної активності і ґрунтується на експорті сировинних товарів та продукції нижчих виробничих переліків. Щоб зайняти стабільне конкурентне становище на ринку, Україні необхідно в найкоротші строки забезпечити структурну перебудову економіки в напрямі підвищення частки виробництв із високим рівнем доданої вартості, сформувати конкурентоспроможні інноваційно орієнтовані промислові бізнес-структури.

На жаль, для українських підприємств запровадження екологічних інновацій не завжди є в пріоритеті, оскільки призводить до зростання витрат на екологічну модернізацію виробництва. У результаті знижуються прибутковість підприємства та ініціативність товаровиробників щодо підтримання принципів сталого розвитку. Глобальний європейський зелений

курс, який вступив у дію із січня 2021 р., передбачає запровадження низки ініціатив, основними з яких є:

- прийняття низки стратегій (розумної секторальної інтеграції, промислової стратегії, плану дій із кругової економіки, реформування будівельної галузі, стратегії щодо хімічних речовин, стратегії щодо біорізноманіття);

- ухвалення «Кліматичного закону» та нових редакцій регламентів і директив у сферах енергетичного оподаткування, транспорту, сільського господарства, відходів;

- фінансові інструменти, зокрема механізм так званого «справедливого переходу» [4].

Українські бізнес-структури змушені будуть адаптувати власні умови виробництва під вимоги Європейського співтовариства шляхом запровадження екологічних інновацій як умови поліпшення екологічної ситуації за рахунок зниження шкідливих викидів. Екологічні інновації забезпечують поступовий перехід до сталого розвитку та досягнення його принципів. Навіть у разі відсутності швидких змін екологічні показники діяльності бізнес-структур завдяки їх запровадженню підвищуються, що в сукупності формує комплексну промислову спрямованість до закріплення принципів сталого розвитку. У разі ж запровадження комплексного підходу забезпечується зміна усієї системи функціонування підприємства з формуванням сучасних принципів корпоративної культури.

Проте основними чинниками, що стримують поширення запровадження екологічних інновацій у практику господарювання економічних суб'єктів в Україні, є такі:

- відсутність достатньої кількості фінансових ресурсів у суб'єктів господарювання для здійснення екологічних інновацій;

- зменшення видатків державного бюджету на фінансування науки, як наслідок, зменшення кількості нових технологічних процесів, запроваджених у виробництво;

- недостатність стимуляційних заходів із боку державних органів влади щодо інноваційної екологізації виробництва;

- відсутність розвиненого ринку екологічних інновацій та ефективних механізмів взаємодії держави та підприємницьких структур;

- підвищення складності технологічних процесів та збільшення кількості відходів, що потребують утилізації;

- недосконалість природоохоронного законодавства.

Для стимулювання запровадження екологічних інновацій у практику діяльності підприємств необхідно здійснити низку заходів, основними з яких є такі:

- підвищення якості інфраструктурного забезпечення екологічної сфери з метою поліпшення взаємозв'язків між різними суб'єктами ринкових відносин;

- удосконалення механізмів функціонування мережі інституційних елементів, таких як екологічні технопарки, бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій тощо;

– пришвидшення розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що зумовить швидке зростання капіталізації компаній, які працюють у цій сфері, що сприятиме розвитку глобалізації;

– розвиток страхового ринку, зокрема в контексті страхування діяльності підприємств у разі втрат від розроблення та впровадження екологічних інновацій і ліквідації наслідків для довкілля в результаті порушення довкілля;

– розвиток ринку нетрадиційних джерел енергії, створення пільгових умов для підприємств, що переходять на отримання енергії з альтернативних джерел;

– створення вертикально інтегрованих об'єднань екологічно орієнтованих підприємств, які б передбачали виробників екологічної сировини, кінцевої продукції, енерго-, ресурсозберігаючих, екологічно безпечних технологій;

– формування ефективної програми розвитку, підтримки та впровадження екологічних інновацій у промисловості.

Реалізація запропонованих заходів дасть змогу Україні досягнути принципів сталого розвитку, забезпечити стимулювання впровадження екологічних інновацій на підприємствах, підвищити економічний інтерес підприємств до їх впровадження.

Висновки. Упровадження екологічних інновацій у більшості розвинених країн є ефективним інструментом вирішення як екологічних, так і економічних проблем, інструментом досягнення принципів сталого розвитку. Такі інновації здатні вирішити питання зменшення споживання обмежених природних ресурсів, забезпечити збереження навколишнього середовища, забезпечити підвищення прибутковості підприємницької діяльності та сформувані коло екологічно свідомих споживачів. Упровадження принципів екологізації в діяльність підприємств за ефективного державного стимулювання інноваційних розробок дасть змогу забезпечити дієвий механізм раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.

Список літератури:

1. Аналітична довідка: стан інноваційної діяльності у сфері трансферу технологій в Україні за 2018 рік. Київ, 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsiitransfertehnologiy/2019/07/03/stan-innov-diyaln-2018f.pdf> (дата звернення: 24.12.2020).
2. Андреева Н.Н. Экологические инновации и инвестиции: сущность, системология, специфика взаимодействия и управления. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 2. Т. 2. С. 207.
3. Упровадження інновацій на промислових підприємствах. Державна служба статистики України. Київ, 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 03.01.2021).
4. Зелене завдання: як Україні знайти своє місце у кліматичній політиці ЄС. Київ, 2019. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2020/01/27/7105594/> (дата звернення: 20.12.2020).
5. Маркевич К. Зелені інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст : наукова доповідь. Центр Разумкова. Київ : Заповіт, 2019. 312 с.
6. Позиції України в рейтингу екологічної ефективності. Київ, 2018. URL: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciyi-ukrayiny-v-reytingu-ekologichnoyi-efektivnosti-u-2018-goci> (дата звернення: 12.12.2020).
7. Прокопенко О.В. Екологізація інноваційної діяльності: мотиваційний підхід : монографія. Суми : Університетська книга, 2008. 392 с.
8. Рейтинг інновацій 2020 та криза COVID: Україна посіла 45-е місце та Китай у лідерах. Київ, 2020. URL: https://innovation.24tv.ua/reytingu-innovatsiynih-krayin-ukrayina-novini-ukrayini-i-svitu_n1438009 (дата звернення: 03.01.2021).
9. Скороход І.С., Ребрина Н.Г. Дослідження факторів впливу на екоінноваційну діяльність підприємств в умовах транскордонного співробітництва. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 2 (106). С. 264–273.

References:

1. Analitichna dovidka: stan innovatsiinoi diyal'nosti u sferi transferu tekhnologii v Ukraïni za 2018 rik (2018) [Analytical reference: the state of innovation in the field of technology transfer in Ukraine in 2018]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsiitransfertehnologiy/2019/07/03/stan-innov-diyaln-2018f.pdf> (accessed 24 December 2020).
2. Andreeva N.N. (2011) Ekologicheskie innovatsii i investitsii: sushchnost, sistemologiya, spetsifika vzaimodeistviya i upravleniya [Ecological innovations and investments: essence, systemology, specifics of interaction and management]. *Visnik Khmel'nits'kogo natsional'nogo universitetu*, no. 2, vol. 2, p. 207.
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020) Vprovadzhenia innovatsii na promyslovykh pidpriemstvakh [Introduction of innovations at industrial enterprises]. Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo (accessed 03 January 2021).
4. Zelene zavdannya: yak Ukraïni znaiti svoje mistse u klimatichnii polititsi ES (2019) [Green task: how to find Ukraine its place in climate policy]. Available at: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2020/01/27/7105594> (accessed 20 December 2020).
5. Markevich K. (2019) Zeleni investitsii u stalomu rozvitku: svitovii dosvid ta ukraïns'kii kontekst: naukova dopovid' [Green investments in sustainable development: world experience and Ukrainian context: scientific report]. Tsentrazumkova, Kiev, 312 p.

6. Pozitsii Ukraïni v reitingu ekologichnoi efektyvnosti (2020) [Positions of Ukraine in the rating of environmental efficiency]. Available at: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciyi-ukrayiny-v-reytingu-ekologichnoyi-efektyvnosti-u-2018-roci> (accessed 12 December 2020).

7. Prokopenko O.V. (2008) Ekologizatsiya innovatsiinoï diyal'nosti: motivatsiiniï pidkhyd: monografiya [Greening of innovative activity: motivational approach: monograph]. Sumi: VTD «Universitets'ka kniga».

8. Reiting innovatsii 2020 ta kriza COVID: Ukraïna posila 45 mistse ta Kitai v liderakh (2020) [Innovation rating 2020 and COVID crisis: Ukraine took 45th place and China in the leaders]. Available at: https://innovation.24tv.ua/reytingu-innovatsiynih-krayin-ukrayina-novini-ukrayini-i-svitu_n1438009 (accessed 03 January 2021).

9. Skorokhod I.S., Rebrina N.G. (2014) Doslidzhennya faktoriv vplivu na eko-innovatsiinu diyal'nist' pidpriemstv v umovakh transkordonnogo spivrobitnitstva [Research of factors of influence on eco-innovative activity of enterprises in the conditions of cross-border cooperation]. *Sotsial'no-ekonomichni problemi suchasnogo periodu Ukraïni*. Vip. 2 (106), pp. 264–273.

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ОСНОВА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Статья посвящена исследованию механизмов обеспечения устойчивого развития и анализу существующего положения, динамики, проблем и перспектив внедрения экологических инноваций на предприятиях. Рассмотрена сущность экологических инноваций и проанализированы тенденции их внедрения на предприятиях. Проанализированы объемы расходов на экологизацию деятельности предприятий Украины. С целью развития процессов экологизации предложено обеспечить ряд экономических условий: повышение качества инфраструктурного обеспечения экологической сферы; совершенствование механизмов функционирования сети институциональных элементов; развитие страхового рынка, в частности в контексте страхования деятельности предприятий; развитие рынка нетрадиционных источников энергии, создание льготных условий для предприятий, переходящих на получение энергии из альтернативных источников; создание вертикально интегрированных объединений экологически ориентированных предприятий и прочее.

Ключевые слова: инновации, экологические инновации, факторы обеспечения экологических инноваций, инновационная деятельность предприятия, устойчивое развитие, принципы устойчивого развития.

ENVIRONMENTAL INNOVATION ACTIVITIES AS A BASIS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article is devoted to the study of mechanisms for sustainable development and analysis of the current state, dynamics, problems and prospects for the introduction of environmental innovations in enterprises. The current stage of development of many countries is characterized by increasing economic growth, accelerating innovation and investment development, improving the quality of human potential. This is due to the strengthening of globalization, informatization of the economy, the development of integration processes in the spheres of production, distribution and consumption. At the same time, a characteristic feature of the current stage is the exacerbation of environmental problems, increasing levels of environmental pollution, which again is global in nature and requires intensified efforts of all countries to solve the problem. With the increasing burden on the environment, the growth of global environmental problems, the attention to environmental innovation is increasing both within the country and at the level of world circles. The introduction of environmental innovations can ensure corporate social responsibility of business, increase its profitability, increase consumer loyalty and, ultimately, high indicators of competitiveness of the manufacturer while maintaining the environmental system. The introduction of the principles of sustainable development in the practice of economic entities requires the formation of new approaches to the implementation of production activities, assessment of its impact on the environment. In order to stimulate the introduction of environmental innovations in the practice of enterprises, it is necessary to implement a number of measures. The main of which are the following: improving the quality of infrastructure in the environmental sphere; improving the mechanisms of functioning of the network of institutional elements; insurance market development; development of the market of non-traditional energy sources. And they also include creation of vertically integrated associations of ecologically oriented enterprises, which would provide producers of ecological raw materials, final products, energy-, resource-saving, ecologically safe technologies. The implementation of the proposed measures will allow Ukraine to achieve the principles of sustainable development, provide incentives for the introduction of environmental innovations in enterprises, to increase the economic interest of enterprises in their implementation.

Key words: innovations, ecological innovations, factors of ensuring ecological innovations, innovative activity of an enterprise, sustainable development, principles of sustainable development.